

Zgodnie z zasadą zdolności do świadczenia podatkowego podatki powinny być nakładane na podatników zgodnie z ich indywidualną zdolnością do świadczenia podatkowego.

Początkowo zasada ta postrzegana była jako pewna idea. Choć do samej koncepcji nakładania podatków według zdolności do świadczenia nawiązywano już w średniowieczu, do zdolności do świadczenia podatkowego we współczesnym jej rozumieniu odwoływał się dopiero Adam Smith. Przez wieki zasada ta stopniowo zyskiwała na znaczeniu poprzez odwoływanie się do niej tak przez filozofów prawa, jak i ekonomistów zajmujących się problematyką finansów publicznych.

Współcześnie zasada zdolności do świadczenia podatkowego jest jedną z dwóch fundamentalnych zasad podatkowych, zgodnie z którymi nakłada się na podatników obowiązki ponoszenia świadczeń podatkowych służących finansowaniu dostarczania przez państwo dóbr publicznych. Zgodnie z tą zasadą zapłata podatku jest przejawem obowiązku poniesienia podatku, z którym nie wiąże się uzyskanie żadnego indywidualnego świadczenia ze strony państwa. Dobra publiczne są konsumowane przez wszystkich, w związku z tym każdy jest obowiązany do ponoszenia ciężaru podatku. Obowiązek ten winien jednak obciążać podatników stosownie do ich zdolności płatniczej, tj. przede wszystkim obciążać tych, którzy taką zdolność posiadają. Rozwinięcia tej zasady można poszukiwać także w teorii równej ofiary. W takim ujęciu zasada ta stanowi uzasadnienie dla przyjmowania przez prawodawcę na gruncie podatku dochodowego kwoty wolnej od opodatkowania, jako kwoty, która nie świadczy o zdolności podatnika do poniesienia podatku. Drugą z zasad podatkowych, zgodnie z którymi nakłada się na podatników obowiązki ponoszenia świadczeń podatkowych jest zasada korzyści (inaczej zasada ekwiwalencji), która zakłada, że podatki powinny być ponoszone przez podatnika proporcjonalnie do uzyskanych przez niego korzyści w postaci dóbr lub świadczeń publicznych. W tym ostatnim przypadku obowiązek podatnika jest więc powiązany z zakresem i sposobem redystrybucji dochodu narodowego.

Przyjmuje się, że zasada zdolności do świadczenia podatkowego winna być uwzględniana tak przy budowie samego systemu podatkowego, jak i przy konstrukcji poszczególnych podatków. W literaturze przedmiotu wskazuje się, że zasada ta powinna być respektowana przede wszystkim na gruncie podatków dochodowych. Jako kryteria wyróżniające w tych podatkach, wymienia się przede wszystkim wielkość dochodu osiągniętego przez podatnika oraz charakter źródła, z którego dochód został uzyskany (przykładowo odmiennie należy traktować dochód z tytułu wykonywanej pracy, a inaczej dochód będący wynikiem inwestycji). Zgodnie z powyższą zasadą ciężar podatku w tych podatkach powinien pozostawać w proporcji do uzyskiwanych dochodów według reguły im wyższy dochód (większa zdolność do płacenia), tym wyższy ciężar podatkowy, z uwzględnieniem jednakże źródła tego dochodu.

Zasada zdolności do świadczenia podatkowego stanowi uzasadnienie dla progresji podatkowej.

Celem badań prowadzonych w ramach niniejszego projektu jest znalezienie uniwersalnej definicji zdolności do świadczenia podatkowego, ustalenie jej znaczenia dla systemu prawa oraz identyfikacja ograniczeń konstytucyjnych władztwa podatkowego wynikających z zasady zdolności do świadczenia podatkowego.

W wyniku przeprowadzenia tychże badań możliwym będzie uzyskanie odpowiedzi na pytanie o możliwość powoływania się na zasadę zdolności do świadczenia podatkowego oraz ustalenia jej treści, jak i znaczenia dla systemu prawa, ze szczególnym uwzględnieniem polskiego porządku prawnego.